

RADBOUD CENTRUM
SOCIALE WETENSCHAPPEN
Opleiders in Mens & Maatschappij

NTCN

National Talent Centre
of the Netherlands

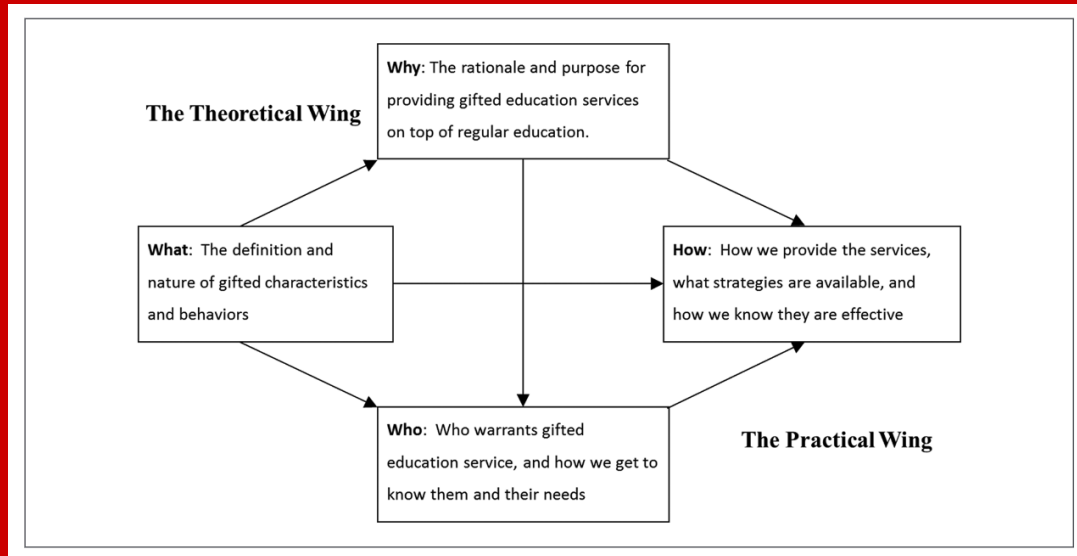
Webinar Signaleren

15 maart 2023

Drs. Janneke Berendsen-Hulshof

- Recente wetenschappelijke inzichten
- Aandachtspunten bij overstap PO/VO
- Signaleren als continu proces
- Voorbeeld van stimulerend signaleren in het VO

➤ Paradigma's (Dai & Chen, 2013; Dai, 2018)

➤ Paradigma's (Dai & Chen, 2013; Dai, 2018)

- Paradigma van het begaafde kind
- Paradigma van talentontwikkeling
- Paradigma van differentiatiedenken

Korte typering per paradigma

Hoe dan?! Pakkend onderwijs voor begaafde leerlingen. (Bakx et al., 2021)

Schematisch overzicht van o.a. kansen en belemmeringen per paradigma.

Korte typering per paradigma (Bakx et al., 2021)

Paradigma van het begaafde kind:

- IQ 130 als centraal kenmerk
- Speciaal en exclusief onderwijsaanbod / begeleiding
- Begaafde leerlingen worden gezien als anders dan andere leerlingen

Paradigma van talentontwikkeling:

- Begaafdheid wordt breed gedefinieerd
- Identificeren van talent en talentdiversiteit staat centraal
- Voor getalenteerde leerlingen is specifiek onderwijs nodig gericht op het bevorderen van hun ontwikkelbehoefte en ontwikkelpotentieel

Paradigma van differentiatiedenken:

- De ontwikkelbehoefte van alle leerlingen staan centraal
- Begaafdheid zegt iets over de aanpassing die nodig is
- De zone van naaste ontwikkeling is leidend / maximale differentiatie

- Verschuiving van de vraag: wie is al dan niet hoogbegaafd? Naar het signaleren van talent en behoeften.
(Dai & Chen, 2013; Dai, 2018; Lo & Porath, 2017)
- Verschuiving van hoogbegaafdheid als label naar hoogbegaaftheid als concept.
(Bakx, 2019; Hoogeveen 2022)
- Studies naar het effect van het label hoogbegaafd, bijvoorbeeld het onderzoek van Weyns et al. 2021.
- Onderwijsprofessionals doen er goed aan eigen opvattingen wat betreft hoogbegaafdheid, talent en behoeften kritisch te beschouwen.
(Mathijssen, 2021; Mathijssen et al., 2021)

- Enkel de conclusie een leerling is hoogbegaafd, levert nog niet perse informatie op over wat die leerling nodig heeft.
- Het signaleren van (leer-) behoeften die nodig zijn om tot ontwikkeling te komen, is meer van belang.
- Om de goed zicht te hebben op de gehele ontwikkeling van een leerling in een specifieke context is het raadzaam om verschillende instrumenten in te zetten bij de signalering.
(Acar et al., 2016; Olszewski-Kubilius et al., 2015; Sternberg, 2017; Tirri, 2016)
- Een combinatie van testgegevens indien aanwezig, vragenlijsten, observaties, toetsen, nominaties....

Aandachtspunten bij de overstap PO/VO

In kaart brengen van informatie vanuit het PO:

- Welke informatie is beschikbaar, verkregen vanuit welke bron? Testgegevens, toetsgegevens, observaties enz.
- Wat is er bekend over het genoten aanbod? Bijvoorbeeld: Type verrijking? Alleen of in groepsverband? Wijze van begeleiding?
- Warme overdracht? Vraag expliciet naar sterke kanten van de leerling en (leer-) behoeften. Wat werkte goed? Waardoor? Wat werkte minder goed? Waardoor?

Bij onduidelijkheid in het overdrachtdossier, neem contact op met het PO.

Aandachtspunten bij de overstap PO/VO

In kaart brengen wat de verwachtingen zijn van de leerling en ouders ten aanzien van het VO. Stroken deze verwachtingen met de werkelijkheid op school?

Maak dit bespreekbaar in gesprek met leerling en ouders kort na de start in het VO.
Vraag expliciet naar waarnemingen thuis.

Wees alert op discrepanties:

- Thuis versus school
- PO versus VO

Signaleren als continu proces

Wat heeft een leerling nodig?

De leerling als belangrijkste informatiebron

Proces in de school:

- Is er een gedeelde visie op (hoog) begaafdheid?
- Hoe staat het docententeam daarin?
- Wie volgt de leerling gedurende een langere tijd?
- Specialist in school? Rol?
- Welke instrumenten zetten we in?
- Op welke momenten zetten we signaleren expliciet op de agenda passend bij de organisatiestructuur van de school?
- Hoe kunnen we stimulerend signaleren?

Stimulerend Signaleren

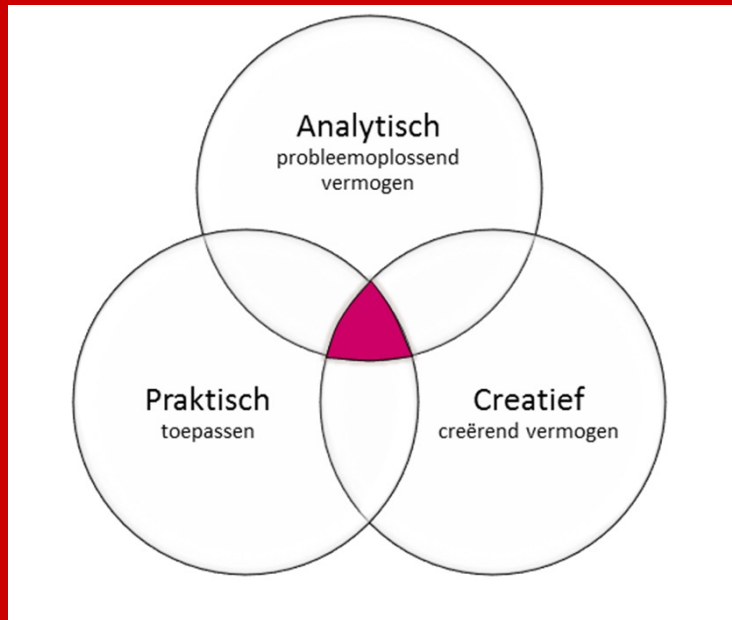
➤ CBO Vooruitwerklab VO

- Een goed verrijkingstraject leert de deelnemers meer over zichzelf, over de eigen stijl van denken en leren, van problemen oplossen. Om dit soort zelfinzicht te verwerven is het nodig dat er af en toe dingen fout gaan, ook al doe je er nog zo heel hard je best voor. Daarom moet een verrijkingstraject uitdagingen bevatten, en nét ietsje te moeilijk zijn, zodat het je allemaal niet vanzelf afgaat, en je 'wrijving' ervaart.
- Het geeft zelfvertrouwen wanneer je weet, wat je eigen sterke en minder sterke kanten zijn, wat jouw toevoeging is aan een samenwerking, en wat je ervan kunt leren door naar anderen te kijken die iets kunnen waarvan je weet dat het jou (nog) niet vanzelf afgaat.

Zelfinzicht creëren

Succesvolle intelligentie
(Sternberg & Grigorenko, 2007)

Pijlers

(Schrover, 2019)

- Inzicht in het denkprofiel gebaseerd op ACP
Sternberg
(Sternberg & Grigorenko, 2007)
- Zelfvertrouwen en leerhouding
- Inzicht in en ontwikkeling van leervaardigheden
(executieve functies)
- Samenwerking

Het is gericht op motivatie en leergierigheid, het zelfstandig keuzes maken en het kunnen evalueren van proces en inhoud.

Steeds aandacht voor de vraag: Hoe is het geleerde in andere situaties in school en daar buiten in te zetten?

Opzet:

- Fase 1: kennismaken met ACP en samenwerkingscondities bespreken
- Fase 2: werken aan open opdrachten
- Fase 3: onderhandelen

Stimulerend signaleren

- Observaties geven veel informatie
- Sterke kanten van de leerling in beeld
- Leerpunten worden concreet gemaakt
- Leren leerdoelen stellen
- Transfer
- Aanvullende/andere informatie over de leerling die inzetbaar is in de verschillende vaklessen op het gebied van leerbehoeften en behoefte aan begeleiding

- Signaleren is een proces van voortdurende verkenning van behoeften bij de leerling die noodzakelijk zijn om in ontwikkeling te blijven.
- De leerling is de belangrijkste informatiebron.
- De leerling is het meest geholpen met mentor/coach/vakdocenten die bereid zijn breed te kijken naar hoe een leerling in de verschillende contexten functioneert, opzoek naar mogelijkheden om in (leer-) behoeften te voorzien.

Referenties

Acar, S., Sen, S., & Cayirdag, N. (2016). Consistency of the performance and nonperformance methods in gifted identification: A multilevel meta-analytic review. *Gifted Child Quarterly*, 60(2), 81-101. <https://doi.org/10.1177/0016986216634438>

Bakx, A. W. E. A. (2019). *Begaafde leerling zoekt leerkracht* [Gifted student wants a teacher] [Inaugural speech, Faculty of Social Sciences]. Radboud University. <https://hdl.handle.net/2066/202618>

Bakx, A., Van Gerven, E., Weterings-Helmond, A. (2021) *Hoe dan?! Pakkend onderwijs voor begaafde leerlingen*. Pica.

Dai, D. Y. (2018). A history of giftedness. In S. I. Pfeiffer, E. Shaunessy-Dedrick, & M. Foley-Nicpon (Eds.), *APA Handbook of Giftedness and Talent* (pp. 3–23). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/0000038-000>

Dai, D. Y., & Chen, F. (2013). Three paradigms of gifted education: In search of conceptual clarity in research and practice. *Gifted Child Quarterly*, 57(3), 151–168. <https://doi.org/10.1177/0016986213490020>

Hoogeveen, L. (2022). *Talents' needs: Identification, support and counseling of talent* [Inaugural speech, Faculty of Social Sciences]. Radboud University. <https://hdl.handle.net/2066/246680>

Lo, C. O., & Porath, M. (2017). Paradigm shifts in gifted education: An examination vis-à-vis its historical situatedness and pedagogical sensibilities. *Gifted Child Quarterly*, 61(4), 343–360. <https://doi.org/10.1177/0016986217722840>

Mathijssen, A.C.S., Hoogeveen, L., & Jen, E. (2021). Professional development in gifted education: Training teachers to meet the needs of gifted students. In M.A. Peters (Ed.), *Encyclopedia of Teacher Education*. Springer. https://doi.org/10.1007/978-981-13-1179-6_449-1

Referenties vervolg

Mathijssen, S. (2021). Regel en uitzondering: Over passend onderwijs bij hoogbegaafdheid [Rule and exception: On tailored education in giftedness]. *Beter Begeleiden*, 6, 18–22. https://www.lbbo.nl/wp-content/uploads/2022/03/LBBO-BBdec21-Regel_en_uitzondering.pdf

Olszewski-Kubilius, P., Subotnik, R. F., & Worrell, F. C. (2015). Conceptualizations of giftedness and the development of talent: Implications for counselors. *Journal of Counseling & Development*, 93(2), 143–152. <https://doi.org/10.1002/j.1556-6676.2015.00190.x>

Schrover, E. (2015). *Uitdagend onderwijs aan begaafde leerlingen, Verrijkingstrajecten met effect*. Uitgeverij Koninklijke Van Gorcum.

Schrover, E. (2010). *Het Grote Vooruitwerklabboek*. Stichting ontwikkeling leermethoden.

Schrover, E. (2014). *Het Grote Vooruitwerklabboek Deel 2*. Stichting ontwikkeling leermethoden.

Schrover, E. (2019). *Het Grote Vooruitwerklabboek Deel 3*. Stichting ontwikkeling leermethoden.

Sternberg, R. J., & Grigorenko, E. L. (2007). *Teaching for Successful Intelligence: To Increase Student Learning and Achievement*. Skyhorse Publishing.

Sternberg, R. J. (2017). ACCEL: A New Model for Identifying the Gifted. *Roeper Review*, 39(3), 152–169. <https://doi.org/10.1080/02783193.2017.1318658>

Tirri, K. (2016). Holistic perspectives on gifted education for the 21st century. In D. Ambrose & R. J. Sternberg (Eds.), *Giftedness and Talent in the 21st century: Adapting to the turbulence of globalization* (pp. 101–110). SensePublishers. https://doi.org/10.1007/978-94-6300-503-6_6

Weyns, T., Preckel, F., & Verschueren, K. (2021). Teachers-in-training perceptions of gifted children's characteristics and teacher-child interactions: An experimental study. *Teaching and Teacher Education*, 97, 103215. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2020.103215>

